

schrift uit 1326 of 1327. Het betreft een waarschijnlijk vlakke slangachtige vlieger met zijvinnen of vleugels, die onmiskenbaar aan een touw in de lucht wordt opgelaten. De afbeelding wordt bewaard in Christ Church, Oxford.

Dit soort vlieger duikt in de volgende eeuwen enige malen uit zeldzame geschriften op onder de naam van draco volans of vliegende draak, maar schijnt het nimmer tot algemene bekendheid te hebben gebracht (de

tekening die telkens mijn vervolghet verhaal siert is er een voorbeeld van) In enkele gevallen wordt blijkens een afbeelding een soort luchtzak-constructie gesuggereerd, ook wel in combinatie met vuurspuwen (door de draak) Nog later komen er beschrijvingen van een "vuurdraak" die in feite een combinatie is van een vlieger met vuurwerk. Maar dan zijn we al in de zeventiende eeuw beland, waarover

veel meer bronnen beschikbaar zijn.

Uit de Renaissance is weinig of niets over vliegers te melden. Het is zo goed als zeker dat de geniale Leonardo da Vinci, die zich diepgaand bezighield met de vogelvlucht en de wijze waarop de mens dat mechanisch zou kunnen evenaren, nooit een vliegtoestel aan een lijn heeft opgelaten of zoiets in een tekening heeft voorgesteld.

Bij de geschilderde kinderspeken van Pieter Breughel uit 1569 is ook nog geen spoor van een vlieger te bekennen. Wel is er een tekst van de Italiaan Della Porta, *Magiae naturalis* uit 1558, waarin een vlieger wordt beschreven, helaas zonder afbeelding. (Ik kon er niet achter komen, wat de bron is van het vlieger-type dat we tegenwoordig met Della Porta aanduiden en vermoed dat hier van enige historische speculatie sprake is)

Als Johannes Schmidlap omstreeks 1560 te Neurenberg in een boek over vuurwerk een "vliegende Drachen" beschrijft en opmerkt dat wie het niet heeft ervaren, het niet wil geloven (dat het echt mogelijk is) blijkt de vlieger dus nog steeds vrij onbekend te zijn.

Totdat, vrij plotseling, even na de eeuwwending, de berichten over vliegers overal in West Europa opduiken. Opmerkelijk is, dat van toen af de vlieger in een geheel nieuwe

HOE BEREIKTE DE VLEIEGER HET WESTEN?

Het klinkt eentonig, maar ik moet bij de eerste vliegers in Europa herhalen dat gegevens daarover schaars zijn. Uit de Griekse en Romeinse oudheid is er eigenlijk niets dat ernstige aandacht verdient. De vlieger bleef in Europa lang onbekend, zelfs in de periode waarover enkele gedocumenteerde gevallen bestaan waardoor vrijwel vaststaat dat er sprake was van een soort vlieger.

Eigenaardig is daarbij dat in ons werelddeel de naam ouder lijkt dan het ding. In de meeste Europese talen is het woord voor vlieger afgeleid van het Latijnse draco, terwijl met deze term, naast het fabeldier, alleen maar in het late Romeinse rijk een soort draakvormige banier of windzak werd aangeduid. De voor de hand liggende vraag of hier enige relatie is met een Chinese vlieger, moet bij gebrek aan gegevens ontkennend worden beantwoord.

Als oudst bekende afbeelding van een Europese vlieger noemt Clive Hart de schets voor een illustratie in een middeleeuws tijd-

